

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion vakuusrahastosta annettua lakia muutettavaksi siten, että lain 1 §:n 5 momentissa mainittu omaisuudenhoitoyhtiö voi omistaa tytäryhtiön, joka on myös omaisuudenhoitoyhtiö. Omaisuudenhoitoyhtiön tytäryhtiönä olevaa omai-

suudenhoitoyhtiötä koskevat samat säännökset kuin emoyhtiötä. Tytäryhtiön omistajana ei kuitenkaan tarvitse suoraan olla valtion tai valtion vakuusrahaston.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Nykyinen tilanne

Valtion vakuusrahasto (jäljempänä rahasto) perustettiin talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi. Valtion vakuusrahastosta annettu laki (jäljempänä vakuusrahastolaki) tuli voimaan 30 päivänä huhtikuuta 1992, (379/92). Lakia on muutettu kolme kertaa. Keskeisimmät muutokset koskevat vakuusrahaston sisäisen hallinnon järjestämistä ja omaisuudenhoitoyhtiötä.

Rahasto on eduskunnan vastattavana oleva valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Päätösvalta rahastossa kuuluu johtokunnalle. Rahaston hallintoneuvosto, jonka muodostavat eduskunnan pankkivaltuutetut, valvoo rahaston hallintoa ja toimintaa. Rahaston varoja voidaan käyttää pankkien tukemiseen, jos se on tarpeellista pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi. Tukikeinoja ovat takaukset, lainat sekä omanpääomanehtoiset sijoitukset pankkeihin. Rahaston tehtävänä on myös valtiovarainministeriön avustaminen pankkien tukitoimia koskevien valtioneuvoston yleisistunnon ja valtiovarainministeriön päätösten valmistelussa sekä näiden päätösten mukaisen tuen käytön valvontaan liittyvien tehtävien suorittaminen. Rahaston hallinnosta vastaa-

vat vuonna 1993 tehdyn uudistuksen jälkeen johtaja ja vakuusrahaston palveluksessa oleva henkilöstö.

Lokakuussa 1993 voimaantulleella lainmuutoksella (857/93) vakuusrahastolakiin lisättiin säännökset omaisuudenhoitoyhtiöstä. Lain 1 §:n 5 momentin mukaan rahasto voi omistaa tai hallinnoida osakkeita osakeomistuksen perusteella valtion tai rahaston määräysvallassa olevassa osakeyhtiössä, jonka tarkoituksena on valtion tai rahaston tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden tai vastuiden ostaminen tai muu hankkiminen ja hoitaminen sekä myyminen tai muu luovuttaminen (omaisuudenhoitoyhtiö). Rahasto voi omistaa tai hallinnoida osakkeita myös osakeyhtiössä, jonka tarkoituksena on omaisuudenhoitoyhtiön osakkeiden omistaminen, ja muussakin osakeyhtiössä, jos sitä voidaan pitää tarpeellisena pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisen kannalta. Rahasto voi antaa omaisuudenhoitoyhtiölle tai muulle tässä momentissa tarkoitettulle yhtiölle lainaa, antaa takauksia yhtiön ottamille lainoille ja takuita yhtiön sitoumuksille sekä myöntää yhtiölle muutaakin rahoitustukea.

Omaisuudenhoitoyhtiötä ja muita lain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuja yhtiöitä koskevasta päätöksenteosta otettiin säännökset lain 14 §:ään. Pykälän 1 momentin mukaan rahaston johtokunta käsittelee myös asiat, jotka koskevat valtion edustajan mää-

räämistä valtion omistamien 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden yhtiökokouksiin ja toimiohjeiden antamista yhtiöille samoin kuin valtion etujen turvaamista sekä yhtiöitä yhteisesti koskevia hallinnointiperiaatteita.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston yleisistunto päättää määräämillään ehdoilla valtion talousarviossa myönnettyjen määrärahojen ja valtuuksien puitteissa rahaston johtokunnan esityksestä asiat, jotka koskevat osakkeiden merkintää tai muuta osakkeiden hankintaa tai luovuttamista 1 §:n 5 momentissa tarkoitettussa yhtiössä, mainitulle yhtiölle annettavaa lainaa, takausta yhtiön ottamille lainoille ja takuita yhtiön sitoumuksille tai yhtiön muuta rahoitustukea, sopimuksen tekemistä omaisuudenhoitoyhtiön tai muun 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiön toiminnasta, toiminnan rahoittamisesta, toiminnan lopettamisesta tai tappioiden kattamisesta.

Omaisuudenhoitoyhtiöön sovelletaan osakeyhtiöstä voimassa olevan lainsäädännön lisäksi, mitä säädetään luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/93) asiakkaansuojasta, salassapitovelvollisuudesta, salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ja uhkasakosta. Luottolaitostoiminnasta annettujen säännösten noudattamista valvoo rahoitustarkastus.

Vakuusrahastolain 7 §:n mukaan valtiontilintarkastajilla ja valtionalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa muun ohella omaisuudenhoitoyhtiön tai muun 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiön taloutta ja toimintaa sen selvittämiseksi, ovatko tuen ja rahoituksen saamiseksi annetut tiedot oikeat ja riittävät sekä onko tukea ja rahoitusta asianmukaisesti käytetty annettuun tarkoitukseen. Sama koskee myös sitä, jonka käyttöön saaja on tukea ja rahoitusta siirtänyt. Valtiontilintarkastajat ja tarkastusvirasto voivat saada virka-apua rahoitustarkastukselta tarvittavien tietojen saamiseksi.

Omaisuudenhoitoyhtiötä ja muita vakuusrahastolain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuja yhtiöitä tarvittiin pankkikriisin keskellä pankkien tervehdyttämiseen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Yhtiöiden avulla saatiin mahdollisuus erottaa terve pankkitoiminta ongelmallisista omaisuuseriästä. Tätä kautta pyrittiin vähentämään valtion tuettavasta pankista ottamaa riskiä ja tervehdyttämään rahoitusmarkkinoita.

Omaisuudenhoitoyhtiötä koskevien säännösten mukaan omaisuudenhoitoyhtiön tulee aina olla valtion tai rahaston määräysvallassa osakeomistuksen perusteella. Muiden 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden osalta säädetään ainoastaan, että rahasto voi omistaa tai hallinnoida niiden osakkeita.

Ensimmäinen varsinainen omaisuudenhoitoyhtiö perustettiin marraskuussa 1993 sen jälkeen kun valtioneuvosto oli 22.10.1993 päättänyt Suomen Säästöpankki - SSP Oy:n (jäljempänä SSP) liiketoiminnan myynnistä neljälle pankille. Valtioneuvosto oli hyväksynyt sopimuksen, jonka mukaisesti SSP:n huonotuottoisesta omaisuudesta osa siirretään omaisuudenhoitoyhtiöön. Siirrettävä omaisuus määriteltiin tarkemmin luovutus-sopimuksessa. Omaisuudenhoitoyhtiön nimeksi tuli Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy (jäljempänä Arsenal).

Arsenalin osakepääoman merkitsivät valtion vakuusrahasto ja valtio. Osakepääoma oli alussa 2 500 miljoonaa markkaa. Sitä nostettiin 3 500 miljoonaan markkaan syyskuussa 1994. Samanaikaisesti oli osakkeiden ylikurssina maksettu Arsenalin vararahastoon 8 000 miljoonaa markkaa. Maaliskuussa 1995 Arsenalin osakepääomaa korotettiin 500 miljoonalla markalla yhteensä 3 500 miljoonaan markkaan. Samalla valtioneuvosto päätti, että osakkeista ylikurssina maksettava 7 500 miljoonaa markkaa siirretään vararahastoon.

Valtioneuvoston 22.10.1993 tekemällä päätöksellä SSP:n terve liiketoiminta ja SSP:n osakkeet myytiin ostajapankeille. Liiketoiminnan luovutus-sopimuksen mukaan ostajapankeille siirtyi SSP:n liiketoiminnasta kassa ja muut likvidit rahavarat, järjestetyt luotot ja muut vastuut vakuuksineen, valtion varoista välitetyt lainat ja yleisön talletukset. Lisäksi ostajille siirtyivät SSP:n ja sen asiakkaiden välisten pankkipalvelusopimusten oikeudet ja velvollisuudet.

Valtioneuvoston päätös sisälsi myös periaatepäätöksen omaisuudenhoitoyhtiön perustamisesta. Sopimuksen mukaan omaisuudenhoitoyhtiö perustettiin valtion vakuusrahastosta annetun lain mukaisesti omistamaan ja hallinnoimaan SSP:stä erotettavia omaisuuseriä, luottoja ja muita vastuuta. Näitä eriä olivat 1 miljoonan markan ja sen ylittävät järjestämättömät yrityssaamiset, erikseen määritellyt huonotuottoiset saamiset, kiinteistöt ja kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden

osakkeet sekä luotot tai muut saamiset, SSP:n käyttöomaisuuteen luettavat osakkeet, saatava Sparbanksstiftelsen Abolandilta sekä SSP:n tase-erä "muu omaisuus". Ostajapanakit sitoutuivat rahoittamaan tasaosuuksin sen osuuden näistä eristä, joita ei rahoiteta omaisuudenhoitoyhtiön omalla pääomalla. Luovutussopimuksen mukaan em. erät siirretään omaisuudenhoitoyhtiön vastattavaksi mahdollisimman pikaisesti, kuitenkin viimeistään vuoden 1994 loppuun mennessä. Alle miljoonan markan saamiset, arvoltaan yhteensä noin 7 000 miljoonaa markkaa, ovat ostajapankeissa hoidettavana Arsenalin lukuun. Tätä erää kutsutaan taselainaukseksi.

Elokuun 24 päivänä 1994 Arsenal osti ostajapankeilta SSP:n osakkeet nimellisellä kauppahinnalla. Kaupan jälkeen niin sanotusta tynkä-SSP:stä muodostettiin erillisseurantaerät, jotta voitiin valvoa luovutus sopimuksen mukaisesti ostajapankkien 20 prosentin ja vakuusrahaston 80 prosentin vastuu ja oikeus SSP:n omaisuuseriin.

Joulukuun 30 päivänä 1994 tehtiin valtion, vakuusrahaston, ostajapankkien, Arsenalin SSP:n kesken esisopimus, jonka mukaisesti Arsenal osti erillisseurantaerät ostajapankeilta ja vakuusrahastolta 724 miljoonan markan kauppahinnalla. Kauppahinnasta vakuusrahasto sai 579,2 miljoonaa markkaa ja ostajapankit yhteensä 144,8 miljoonaa markkaa. Valtioneuvosto hyväksyi kaupan 9.2.1995.

Arsenal lunasti maaliskuussa 1995 kaikki vähemmistöosakkeet (säätiot) SSP:stä 660 000 markan hinnalla.

Omaisuuserien siirtoa SSP:stä Arsenaliin ei ole voitu toteuttaa siirtoihin liittyvien riskien ja suuren työ määrän vuoksi. Riskit liittyvät muun muassa SSP:n antamien pankkitakausien käsittelyyn edunsaajien vakavaraisuuslaskennassa. Samasta syystä SSP:n fuusiota Arsenaliin ei ole toteutettu. SSP:n pankkistatuksesta luovuttaessa on tarkoitus saattaa SSP:n pankkitakaukset valtioneuvoston 19.5.1994 Arsenalin vieraan pääoman ehtoiselle varainhankinnalle myöntämän 28 000 miljoonan markan omavelkaisen takauksen piiriin.

Pankkitoimiluvan peruuttaminen SSP:ltä olisi merkinnyt sitä, että SSP olisi muuttunut tavalliseksi osakeyhtiöksi. Tällöin SSP:ssä olevat asiakkaat luottoineen olisivat jääneet kaiken viranomaisvalvonnan ulkopuolelle. Vakuusrahastolaissa olevat omaisuudenhoitoyhtiötä koskevat säännökset eivät olisi

myöskään koskeneet sitä. Valtiolla ei myöskään olisi ollut valtuuksia tukea osakeyhtiötä suoraan.

Vakuusrahastolain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden tunnusmerkkinä on, että valtio omistaa niissä osakkeita. Tämän järjestäminen ei ollut mahdollista SSP:n suhteen.

1.2. Ehdotetut muutokset

Vakuusrahastolain 1 §:n 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettu omaisuudenhoitoyhtiö voi olla myös yhtiö, jonka omistaa toinen omaisuudenhoitoyhtiö. Omaisuudenhoitoyhtiön omistaman yhtiön, joka olisi omaisuudenhoitoyhtiö, tulee olla emoyhtiön osakeomistukseen perustuvassa määräysvallassa. Muutos on tarpeellinen sen vuoksi, että SSP:n pankkistatuksesta voidaan luopua ilman että SSP jää viranomaisvalvonnan ulkopuolelle. Muutos on tarpeellinen myös mahdollisten muiden tukea saaneiden pankkien järjestelyjä varten.

Arsenalista on mahdollista muodostaa emoyhtiönä toimiva omaisuudenhoitoyhtiö, joka omistaa yhden tai useampia omaisuudenhoitoyhtiöitä.

Tällaiseen tytäryhtiönä olevaan omaisuudenhoitoyhtiöön sovelletaan samoja vakuusrahastolain säännöksiä kuin emona toimivaan omaisuudenhoitoyhtiöön.

Vakuusrahastolain 14 §:n 1 momentin säännökset, jotka koskevat valtion omistamia 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuja yhtiöitä, koskevat myös tässä tarkoitettua valtion välillisesti omistamaa omaisuudenhoitoyhtiöitä.

1.4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei lisätä valtiontaloudelle pankkikriisin hoidosta aiheutuviksi arvioitujen kustannusten määrää. Muutoksella mahdollistetaan Arsenalin ja SSP:n suhteiden järjestäminen ja mahdollisten muiden pankkikriisin yhteydessä valtion vastuulle tulleiden yhtiöiden järjestely.

2. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

3. Säättämisjärjestys

Vakuusrahastolaki on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisessa järjestyksessä. Rahasto on lain 3 §:n mukaan valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä tarkoitettu eduskunnan vastattavana oleva rahasto. Samalla se oli valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, josta oli säädettävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Ehdotukseen sisältyvät muutokset eivät muuta rahaston toiminnan tarkoitusta, toiminnan laajuutta, rahaston käytettävissä olevien varojen määrää tai

rahaston organisaatiota eivätkä muutoinkaan vaikuta eduskunnan, valtioneuvoston ja valtion vakuusrahaston toimivalta- ja vastuusuhteisiin. Ehdotetut muutokset eivät siten koske sellaisia seikkoja, jotka muuttaisivat rahaston valtiosääntöoikeudellista asemaa. Näin ollen laki valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta voitaisiin hallituksen käsityksen mukaan säätää normaalissa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion vakuusrahastosta 30 päivänä huhtikuuta 1992 annetun lain (379/92) 1 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 15 päivänä lokakuuta 1993 annetussa laissa (857/93) näin kuuluvaksi:

1 §

Rahasto voi omistaa tai hallinnoida osakkeita osakeomistuksen perusteella valtion tai rahaston määräysvallassa olevassa osakeyhtiössä, jonka tarkoituksena on valtion tai rahaston tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden tai vastuiden ostaminen tai muu hankkiminen ja hoitaminen sekä myyminen tai muu luovuttaminen (*omaisuudenhoitoyhtiö*). Edellä tarkoitettulla omaisuudenhoitoyhtiöllä voi olla osakeomistukseen perustuva määräysvalta toisessa samaa tarkoitusta varten olevassa osakeyhtiössä, jolloin viimeksi mainittu yhtiö on myös omaisuudenhoitoyh-

tiö. Rahasto voi omistaa ja hallinnoida osakkeita myös osakeyhtiössä, jonka tarkoituksena on omaisuudenhoitoyhtiön osakkeiden omistaminen, ja muussakin osakeyhtiössä, jos sitä voidaan pitää tarpeellisenä pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisen kannalta. Rahasto voi antaa omaisuudenhoitoyhtiölle tai muulle tässä momentissa tarkoitettulle yhtiölle lainaa, antaa takauksia yhtiön ottamille lainoille ja takuita yhtiön sitoumuksille sekä myöntää yhtiölle muutakin rahoitustukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1995.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen

Laki valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion vakuusrahastosta 30 päivänä huhtikuuta 1992 annetun lain (379/92) 1 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 15 päivänä lokakuuta 1993 annetussa laissa (857/93) näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Rahasto voi omistaa tai hallinnoida osakkeita osakeomistuksen perusteella valtion tai rahaston määräysvallassa olevassa osakeyhtiössä, jonka tarkoituksena on valtion tai rahaston tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden tai vastuiden ostaminen tai muu hankkiminen ja hoitaminen sekä myyminen tai muu luovuttaminen (*omaisuudenhoitoyhtiö*). Rahasto voi omistaa ja hallinnoida osakkeita myös osakeyhtiössä, jonka tarkoituksena on omaisuudenhoitoyhtiön osakkeiden omistaminen, ja muussakin osakeyhtiössä, jos sitä voidaan pitää tarpeellisena pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisen kannalta. Rahasto voi antaa omaisuudenhoitoyhtiölle tai muulle tässä momentissa tarkoitettulle yhtiölle lainaa, antaa takauksia yhtiön ottamille lainoille ja takuita yhtiön sitoumuksille sekä myöntää yhtiölle muutakin rahoitustukea.

Rahasto voi omistaa tai hallinnoida osakkeita osakeomistuksen perusteella valtion tai rahaston määräysvallassa olevassa osakeyhtiössä, jonka tarkoituksena on valtion tai rahaston tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden tai vastuiden ostaminen tai muu hankkiminen ja hoitaminen sekä myyminen tai muu luovuttaminen (*omaisuudenhoitoyhtiö*). *Edellä tarkoitettulla omaisuudenhoitoyhtiöllä voi olla osakeomistukseen perustuva määräysvalta toisessa samaa tarkoitusta varten olevassa osakeyhtiössä, jolloin viimeksi mainittu yhtiö on myös omaisuudenhoitoyhtiö.* Rahasto voi omistaa ja hallinnoida osakkeita myös osakeyhtiössä, jonka tarkoituksena on omaisuudenhoitoyhtiön osakkeiden omistaminen, ja muussakin osakeyhtiössä, jos sitä voidaan pitää tarpeellisena pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisen kannalta. Rahasto voi antaa omaisuudenhoitoyhtiölle tai muulle tässä momentissa tarkoitettulle yhtiölle lainaa, antaa takauksia yhtiön ottamille lainoille ja takuita yhtiön sitoumuksille sekä myöntää yhtiölle muutakin rahoitustukea.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1995.*

